

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VIII. Armorum tumultus Tridenti inter varias Nationes, aegrè tandem sedati. Caesaris litterae ad Praesides, & ad Pontificem, & quatuor ipsius postulata. Alterae ipsius ad eundem litterae ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

lucis ac fulcimenti sub Paulo III. attulerat Generalis Magistri conditione. Hs quæ ille in vtroque statu ibi egerit sapientiâ, consilio, studio & exemplo, nostra historia pluribus in locis scateret. Possimus in animum inducere, ipsûm à fortuna male habitum, quippe denegante perfectum ab eo conspici ædificium illud, cuius idem tam præcipuus architectus extiterat, si fugeret è memoria, veram fortunam Deum esse, atque animis virtute præditis non auferri, sed augeri voluptatem ob res prosperas Religionis in terris, cum ipsis ea licet è cælo spectare.

CAPVT VIII.

Armorum tumultus Tridenti inter varias Nationes, agrè tandem sedati. Cæsaris litteræ ad Præsides, & ad Pontificem, & quatuor ipsius postulata. Alteræ ipsius ad eundem litteræ arcana; & Pontificis ad vtraque responsum.

AD augendum Legatorum angorem ex duplici morte, alterâ iam spectatâ, alterâ tunc tantummodò formidatâ suorum Collegarum primæ notæ, maximæque auctoritatis, togatis paulò antè certaminibus accesserant armata. Octauo^a Martij iurgium coortum fuerat inter complures famulos duorum Episcoporum, Galli & Hispani, in quo Gallus quidam lethalem plagam accepit: & rumor fuit (veraxne an pro more famæ, quæ fortunæ propitiæ aduersari solet) vim iniquius illatam illi fuisse, quippe quoddam plures Hispani in Gallum irruerant; adeoque quidam ex Italis accurrerunt, illum aut adiuturi, aut vindicaturi: hinc Hispani in Italicam nationem commoti, cœperunt quemcumque Italum, quem inermem offendissent, malè habere. Quare frequentes in rixas itum est, per quas non effusas, sed enutritas irâ atque odio, eò deuentum, vt ampliùs Præsules non auderent famulos extra domum mittere, nec etiam ipsi famuli prodire, siue audiendi Sacri, siue cœtus adeundi causâ, nouas semper turbas extimescentes, præfertim ob inductam consuetudinem conclamandi, *Italiam, & Hispaniam*, quod multitudini temerariæ ac leui prælij signum sonabat, quasi ex fidei studio in gentis suæ dignitatem. Conuentibus à Legatis dies aliquot intermissis, præcipuos interim Nationum Episcopos conuocarunt, quò pax componeretur; sed nihil peractum: & duodecimo Martij tantâ armatorum frequentia concursus est, vt conflictus potius quàm rixa videretur, multis aut occisis, aut vulnè-

^a Dux Legatorum ad Borrom. 15. Martij 1563. & Diarium 8. itis quo aliquid variat ob ea, quæ Legati narrant.

1563.
 Ex varijs
 legitimis ta-
 bulis peres
 Auctorem,
 in quibus et-
 iam constat
 datam fuisse
 postea à Le-
 gatis Pog-
 giolino ex
 parte ipsius
 iurisdictione
 illius præfe-
 cturæ.

vulneratis. Legati in tam horrifico tumultu opem petierunt non solum à Tridenti Præfecto Dario Poggiolino Imolensi^b, sed etiam à Duce militum Cæsareo, vrbis custode, qui per consuetum æris campani sonitum bonam militum manum in foro coëgit, quibus tunc tumultus repressus; sed illicò terrore sedato furor exarsit. Quare Legati per expeditum tabellarium monuerunt Marduccium Cardinalem, qui Brixinone non longè Oeniponte Comitiam præstolabatur, & Nicolaum ipsius parentem, vt redirent, rebusque adeò perturbatis consulerent, ac frænum iniicerent. Sed cunctante Cardinalis responso, & ægrotante ipsius Parente, adeoque itineris impotente, nec ordinario militum præsidio viribus satis pollente ad inquietos coërcendos, nihil suppetebat opportunius, quàm vt arma cunctis demerentur: quod principio succedere non potuit; siquidem Lotharingus inter denuntiatis sibi suspitiones de paratis vitæ suæ insidijs armatam familiam postulabat, nec peculiari custodiæ publicorum armatorum, à Legatis exhibita, acquiescebat. Quod autem Lotharingus iuste incolumitatis suæ suspitione petebat, idem ab alijs nimiam quâdam dignitatis suæ re-
 lotypiam petebatur. Lansacus existimabat, sui muneris honori debent huiusce priuilegij indemnitate, sine vlla numeri limitatione, & ne scripto quidem traditis suorum famulorum nominibus, quò ven-
 à simulatis discernentur. Quare neque pariter Hispani se inermes esse patiebantur: & ex inopia opportuni consilij sex iam dies con-
 uentus intermissi fuerant; cum demum Legati cunctis Oratoribus accersitis aperte denuntiarunt, Si vellent Tridenti Concilium, opus esse vt pacem quoque Tridenti vellent, & vbi animi ita feruefcent,
 nullam iniri posse rationem pacis, nisi subtractis instrumentis belli,
 nimirum armis. Quapropter idoneum tempus non esse custodiendi tenaciter priuilegia, quæ in alijs rerum conditionibus faciunt
 ad pompæ ostentationem, nunc verò ad sanguinis effusionem. Et
 quoniam tam diu perdurat in vano pertinacia, quamdiu non anim-
 aduertitur eadem solidò nocere; cum abhorrerent omnium Orato-
 rum animi à dissolutione Concilij, in hoc conuenerunt, vt hono-
 ris gratiam ipsi, & certo famulorum numero liceret arma gestare, ita
 tamen, vt eorum syllabus Magistratui traderetur, appositis nomi-
 nibus, distinctisque tesseris, fallaciæ haud obnoxii: vt idem conce-
 deretur extra omnem limitem Lotharingo ob proprias & cogent-
 es causas. Sed cum eiusdem syllabi vinculo cuiuscumque alterius
 familiæ illa interdicerentur: & sicuti efficacissima prohibitio, in eo
 quod ratio decori postulat, est superiorum exemplum; ita Legati
 legis

legis obseruationem à suis familijs cœpère. Hoc pacto extinctus tumultus, & die postero 16. Martij conuentus habiti. Plurimum autem postea contulit quietis firmitati Cæsareum edictum, vt quicumque in rixa deprehensus, Tridento exularet.

2 Non tamen otrabatur negotium, cœtibus otiantibus. Reuersus fuerat ab Aula Cæsaris Drafcouizius^o, litterasque à Ferdinando ad Legatos scriptas attulerat, & aliarum litterarum, quæ ad Pontificem mittebantur, exemplar, simulque Præsides orabat, vt suam ipsi operam apud Pontificem impenderent super petitionibus illic expositis. Præstolabantur illi post huiusmodi colloquium Oenipontanum, & post tot consilia Ministrorum Theologorumque, grandio-
6 Litteræ Legatorum ad Borromæum
 9 Martij
 1563.

rem quemdam partum, & fortasse formidabiliorem. Sed neque Drafcouizius voce quidquam addidit præter ea quæ scripto exponebantur, neque hæc ipsa quidquam summatim continebant, nisi post vniuersalem querimoniam quatuor peculiaria postulata. Querimonia in eo vertebatur, quòd Synodus non procederet ordine à Principibus sperato, & Christianis necessario: quòd plures menses sine vlla Sessione abijissent; & quòd dum expectabatur Patres reconciliationem dissidentium curaturos, ipsos inter se dissidere & concertare audiretur, graui fidelium offensione; cui malo Cæsar Pontificem rogabat vt remedium admoueret.

Primum ex quatuor capitibus exponebat: Rumorem esse, de dissolutione aut suspensione Concilij cogitari, ad quod fortasse impelli Pontificem à memoratis dissensionibus: sed à Cæsare pro singulari filij reuerentia illi significari, sibi aliam omnino sententiam esse. Hinc exitum iri in multis desperationem, in multis desperatum, in quamplurimis offensionem, id tamquam fugam ab agitata morum emendatione interpretantibus. Ex eo magnum discrimen imminere: populos, quasi in naufragio, se proiecturos velut ad tabulam, ad Synodos proprias Nationum, quæ Religioni tam noxiæ ab ipso Pontifice censebantur, & e contrario à tot Prouincijs toties fuerant efflagitata.

Secundum continebat præualidam petitionem, vt in Concilio plena libertas concederetur, quâ fas esset Oratoribus & Episcopis proponere quidquid ipsi arbitrarentur consentaneum retinendæ Religioni, & obedientiæ Pontifici debitæ, ac conducibile Regnis peculiaribus; atque vt non minùs frueretur Synodus eâ libertate in dicendis sententijs, rebus ita constitutis, vt decerni posset sine mora confugiendi aliò (quod Romam significabat:) huiusmodi esse maiorum exempla; nec oportere Christiano-

Pars III.

D d d

rum

Historia
 Concilij Tridentini
 Pars III.
 IV

1563.

rum animos, aded exulceratos ac perturbatos, irritari nouis modis inductis

Tertium, sollicitum emendationis studium expromebat. Hic petebat à Pio Ferdinandus per summam reuerentiam, vt sibi certo persuaderet, id ab ipso non dici quò derogaret siue sapientiæ siue probitati singulari Pontificis, siue eiusdem prerogatiuæ atque auctoritati, ad quam tuendam paratus erat & regnum & vitam impendere: sed solùm, quia cùm varia fuissent ad se perlata quæ animos à Sede Apostolica potuissent auertere, suum esse officium existimarat (quippe qui eiusdem se filium primogenitum, & Ecclesie Patronum profitebatur) ea illi significare, vt pro sua prudentia, & ope Diuinâ imploratâ, ijs consulere; ad quod quidquid ipsè conari posset, vnâ pollicebatur.

Postremum dicebat: Cùm in Historijs legeretur, plurimum sapientis Concilijs profuisse summorum Pontificum Cæsariumque pietatis; prompto se animo esse ad cuncta incommoda toleranda, cunctaque negotia negligenda tam sacrosancti operis gratiâ, atque ad id quoque Pontificem cohortari.

De negotio emendationis, intra formulas vniuersales hanc epistolam continuit Cæsar, non sine quadam Legatorum admiratione: id tamen ab eo factum est, propterea quò de eodem argumento altera eodem tempore scripta ab ipso fuerat ad Pontificem arcana, & Legatis ignota, rato eam formam rei subiectæ magis consentaneam: nos, quò minus lectoris memoria defatigaret, huius prius summam responsionis publicæ ad epistolam publicam apponemus, dein summam occultæ tum epistolæ tum responsionis continenter afferemus.

d 18. Martij
1563.

In publico responso ^d initium ducebat Pontifex à laudibus consuetis, pietatem Cæsaris extollentibus, cùm ipsas quoque Patrum dissensiones improbare.

Quod spectabat ad primum caput, existimabat pariter, summam offensionem futuram quamlibet suspensionem: sed affirmabat, nunquam se animum ad eam adiecisse, quin magnorum Principum rehortationibus in eo repugnasse. Ad secundum: Amari à se Concilij libertatem, præsertim in ferendis sententijs: facultatem proponendi directè Præsidentibus reseruari, pro eo quò fieri consueuerat in rectè constitutis communitatibus; atque de eo consensisse eandem Synodum ab initio, concordia sententiâ, vno vel altero exceptis: sed velle se, vt Legati postulationibus Oratorum, ac præsertim Cæsarianorum, satisfacerent. Quòd si in eo deessent, pollice-

batur se rebus prospecturum : sibi tamen displicere Patrum discordiam de articulis quos Legati non proposuerant, nec Lutherani oppugnant.

1563.

De tertio, Nauiter à se animum intendi ad disciplinæ correctionem, & iam rem inchoatam fuisse in Aula Romana, nullâ cuiusvis iacturæ suæ habitâ ratione. Postremò ad quartum respondit, Nec angustias sterilitatemque Tridentinas duabus Aulis tam amplis capiendis satis esse, nec ob propinquos Rhætos Heluetiosque hæreticos ac Protestantes tutum ibi domicilium futurum, cum adhuc memoriæ obuersaretur fuga Oeniponte inuidiosissimi Caroli Quinti. Præterea sibi non licere Româ adeò recedere sine tumultus discrimine, propter terrorem classis Othomannicæ. Suum denique accessum ad Tridentinam urbem detrimento futurum fuisse, ut qui ad opprimendam Synodi libertatem tendere videretur. Suum tamen Bononiam aduentum à se offerri ad Cæsarem coronandum, quò fortasse Concilium spontè se contulisset, ibique à Pontifice disciplinæ leges pro Cæsaris arbitrio magna ex parte statutum iri : sed cuncta ut copiosius per nouum Legatum Moronum ipsi exponerentur, se curaturum. Hanc sententiam duæ publicæ mutæ litteræ complectebantur. Iam de arcanis.

In initio arcanæ suæ epistolæ Cæsar in Pontificis memoriam redigebat humanam mortalitatem, adeoque necessitatem emendationis maturandæ, antequam ab aliquo infortunio cœptû opus præcideretur, quin nimis diu protractam iam fuisse Concilij conuocationem.

Primo loco videri sibi formam excogitandam esse, quâ Pontificis electio omnino sanctè rectèque haberetur, ac potissimum sine vlla simoniæ suspitione; siquidem à sano capite in membra reliqua sanitas deriuatur. Hinc gradum faciebat ad creationem Cardinalium & Episcoporum, commemoratis dotibus quibus illi opus haberent; monebatque quantum ab eorum opera, exemplo atque existimatione bonum ac dignitas Ecclesiæ dependerent; & tamen ex vtrisque conspici nonnullos gradu inferiores, parum honorificos, ac parum vtilis eidem Ecclesiæ. Et quoniam ex Episcopis alij à Pontifice promouebantur, alij nominabantur à Principibus, alij ab Ecclesiasticis Collegijs eligebantur, primi atque alteri experimento plerumque deprehendebantur reliquis meliores, dubitari posse de huiusmodi electionum sinceritate, adeoque ipsis prospiciendum.

Angebatur postea Cæsar aliquantò liberius quàm in publicis litteris, quòd omnia Romanæ deliberationi committerentur, &

D d d 2

quòd

Historiæ
Concilij Tridentini
lib. III.
cap. VIII.

1563. quòd ibi prius in cœtu Pontificio quàm in Tridentino agitentur, ac proinde videri duo extare Concilia. Satius ex opposito esse, vt Pontifex ab Oecumenica Synodo consilium caperet, quàm à suo peculiari conuentu, atque vt ex ea comprobante leges quoque ad Pontificia Comitia, Romanamque emendationem ipectantes ipse constitueret.

Dein extremam necessitatem ostendebat mansionis Episcoporum apud suas sedes: de quaestione id temporis agitata, diuini necne iuris ea esset, locum dari suspitioni, complures Episcopos ad eam partem propendere, quam Pontifici gratiorem arbitrantur. Præterquam quòd in tres classes Episcopos diuidebat, alios aspirantes Purpura, alios pauperes, alios opulentis Ecclesijs dotatos, & ipsis contentos: dubitandum non esse, postremos sententias suas sincere dicturos; sed suspitioni causam suppetere, vtrisque prioribus mansionem molestam futuram. Breuiter à se rogari Pontificem, vt vbi ipse cognosceret id sibi fas esse secundum Deum, sineret eam definitionem progredi. Et quamquam ipse Pontifici minimè negaret auctoritatem relaxandæ mansionis, ab eodem tamen se petere, ne vniuersalis vtilitatis gratiâ eam exerceret.

Auerteret Deus, adijciebat, vt sibi caderet in animum aduersari Pontificis auctoritati, à Christo illi traditæ, quâ idem secundum ipsum Christum in terris Ecclesiæ caput erat. Tamen defendendam quidem esse à Pontifice Pontificiam auctoritatem, cui suas omnes vires iterum ipse offerebat; sed ita defendendam, vt palàm fieret, in eo non nisi Diuinam gloriam, incrementum Fidei, & Ecclesiæ vtilitatem quaeri.

Hæc epistola vt liberis ac significantibus formulis referta erat, ita in principio, in medio, in fine demulcebatur officiosis vocibus exultationis, reuerentiæ, subiectionis; præcipuè verò illæsum præstabat à quauis leuissima labecula tum Pontificem ipsum, tum ipsius potestatem: quin vtrique plurimum venerationis exhibebat. Addebat Cæsar, Scorsim ab altera hanc à se datam epistolam, propterea quòd nouerat illam per complurium manus ituram. Suo caractere hanc exaratam à se non esse, ne Pontificis oculos scabrosa illius forma defatigaret; adhibitum tamen fuisse ministrum fidelissimum, & cuius calamo in arcanis grauissimis utebatur: à Pontifice se poscere, vt consimilis ministri operâ ad ipsum rescriberet. Adiecit ad calcem versus aliquot suo chirographo, amorem obsequiumque spirantes, per quos Tridentum rursus Pium inuitauit.

Pontifex in hanc sententiam respondit: Se prudenter admoneri,
à Cæ.

à Cæsare propinqui transitus ab hac vita mortali : defixum in eo animum à se geri , & inter alia , quæ ad terrificum illud iter ipse parabat , non infimo in loco esse studium sollicitum Ecclesiæ , sibi à Christo commissæ , reformandæ. Meritò affirmari à Cæsare , incredibiliter interesse Christianæ Reipublicæ rectam sinceramque summi Pontificis electionem : editas super eo fuisse à superioribus Concilij ac Pontificibus tam sanctas prudentesque leges , vt nihil superaddi posse videretur : verumtamen quò abusus omnis eradicetur , promulgatum à se fuisse recens diploma , cuius exemplum ad eum mittebat. Libenter , antequam illud ederet , cum Synodo à se communicatum iri , quod postea ab illa probatum vulgaret : sed quò minùs id faceret se abstinuisse , quippe præteritas dissensiones expertum ; quâ experientiâ sibi compertum erat , ægrè quidem ibi quidquam vniquam confectum iri in tantæ molis negotio , tot capitibus , tot animaduersionibus obnoxio. Quare perinde fuisset illud diploma Synodo committere , ac efficere non vt trutinæ exponeretur , sed vt hæreret in sabulo. Idem quoque respondebat de reliquis Aulæ correctionibus : quas tamen aiebat à se non nisi auditis plurimorum præstantissimorum hominum sententijs constitui : si diploma memoratum vellet Synodus solemniter comprobare , gratissimum sibi fore. In animo sibi non esse novos Cardinales eligere ; sed vbi ad id inclinaretur , studium à se impensum iri ad eos eligendos ijs ornatos dotibus , quæ à Cæsare postulabantur , ac ea de re Moronum Legatum plenè cum eo collocuturum. Æquis votis optabile esse , vt idem proportione seruaretur in Episcopis : & huic rei iam consuluisse Concilium Decreto suo , quod vt custodiretur se curaturum , adeoque vt admouerentur Ecclesijs homines digni , ac priùs in ipsorum antea actam vitam moresque diligenter inquireretur , nec minùs vt seueriùs acta consueta formarentur.

De eo quod spectabat ad mansionem , se optauisse vt Synodus decerneret , & apud se statuisse eius Decretum comprobare. Sed ad id usque temporis plurimum fuisse decertatum , decretum nihil , propter sententiarum varietatem. Nunc in animo habere se , vt , siue declararetur mansio esse legis humanæ siue Diuinæ , ab omnibus ea inuiolatè seruarietur , & vel ab ijs Cardinalibus , quorum administrationi Ecclesiæ committebantur : quandoquidem rei necessitatem intelligebat , eo præsertim tempore , quo in omnem ferè prouinciam hæresis contagio serpebat , & Christi ouili opus erat suorum Pastorum præsentia.

Velle se , vt integrâ libertate Synodus frueretur , neque vniquam

D d d 3

præce-

oriæ
ily Trid.
S III.
IV
V

1563.

præcepisse, ne quid ibi stabiliretur se inconsulto. Interdum tamen euenisse, vt in quibusdam magis arduis ipsum Legati consuluerint, nec à se consilium suum potuisse aut debuisse denegari. Nihil hoc aduersari libertati; quin nec inconueniens, nec insolitum fuisset, si Synodus ipsa sententiam rogaret Apostolicam Sedem, primam Ecclesiæ Cathedram, & veritatis magistram. Nec speciem duplicis Concilij præberi, quòd Concilium superiori suo coniunctum cerneretur, magis quàm in homine duo corpora appareant, quòd membra coniuncta & obtemperantia capiti videantur. Nihil pariter dedecere, si Pontifex, quòd reddat Legatis petita à se consilia, consuleret Cardinales eximia prudentiæ ac doctrinæ; præsertim eùm suæ mentis non esset, vt ipsius consilia Synodum cogerent ad ea amplexanda.

Grates agebat de oblata per omnem virium conatum defensione Pontificiæ auctoritatis, de qua admodum piè scribi à Cæsare, & secundùm etiam Pontificis mentem, dum monebat, sustinendam custodiendamque eam non esse, nisi ad Dei gloriam, & emolumentum Religionis.

Ad inuitationem Tridentinam ea summatim repetebat, quæ suis in altero diplomate differuerat. Rei veritas ita se habet, hæc duo Pontificis responsa ad Cæsarem, quorum summam attulimus, & quorum exemplar in volumine litterarum Pontificiarum continetur, parata quidem, sed non missa fuisse; cum videretur materia vasta, ac digestu prædura, necesse habere vt paulatim à calore vitali halitus concoqueretur. Quare illorum vice Pontifex breuiter ad Cæsarem^e rescripsit, ipsum commendans ob eiusdem pietatem in Pontificem, Sedemque Apostolicam, ob studium vtilitatis conferendæ Christianis gentibus ex correctionibus ab eo propositis, nec minus ob denegatam ab eodem fidem falsis rumoribus. Dein significauit, responsiones ad singula capita, Cæsari, vt ipse certò crederet, acceptas, redditum iri coràm à Morono, vtrique ipsorum probatissimo, qui breuè Legatus ad ipsum iturus erat, præter legationem Tridenti postmotum ab eodem exercendam. Interim certo esset animo, se nec suspensionem nec dissolutionem velle Synodi à se coactæ, ac retentæ tanto labore, tantoque tot Principum auxilio; sed honestum ac fructuosum exitum, cum ea morum emendatione, & cum eo Christianæ Reipublicæ bono, quæ curæ atque spei præteritæ responderent.

Iam verò non modò Suauem latuit, hæc responsa fuisse solum concepta, non parata (quod magno vitio illi non verterem) sed in
narran-

20. Martij
1563.

narranda tum earum, tum litterarum quas Cæsar scripsit, sententia, palam facit, ad se peruenisse crassam quamdam & confusam quasi umbram, ad cuius normam ipse postea confidit eorum sententiam à se depictum iri, pro eo quod sibi verisimile visum est. Etenim non modò tacitus omnino præterit distinctionem publicæ arcanæque epistolæ mutæ, sed nec nisi modicam partem veræ præcipuæque illarum summæ recenset; & è contrario somniat, ibi à Ferdinando quæstionem institui cum Pontifice, an Cæsar, aliorumque Principum consensus necessarius sit & conuocationi & dissolutioni, suspensioniue Conciliorum, appositis prolixis responsis probationibusque Pontificis pro absoluta sua potestate: quod neque rerum conditionibus, nec Ferdinandi reuerentiæ congruebat. Quare Suauis in his depingendis non inquam verum narrauit, de quo parum laborabat, sed nescijt illud confingere, quam artem profitebatur. Præterea Cæsarem inducit in Romæ contumeliam multa iactantem, de quibus modestus ille cordatusque Princeps nihil ad Pontificem scripsisset. Equè insuper falsa est longior querimonia, quam idem adducit in Pontificis responso, aduersus eos, qui dissertationes habebant in Concilio ad oppugnandam auctoritatem, Sedi Apostolicæ à Christo impertitam in Ecclesiam vniuersalem; & quædam iracundior punctio, in qua diceret, reliquorum Principum Aulas minùs reformandas non esse: & cum Cæsar enumerasset multa ex deprauatis moribus incommoda, omnium maximum, & reliquorum fontem, silentio fuisse ab eo prætermisum; nimirum, eos quibus lex à Concilijs accipienda erat, velle Concilijs legem dare. Enimuerò illis epistolis, meram beneuolentiam vrbanitatemque redolentibus, ne granum quidem aspergebatur illius aloës, quæ in hortis solùm Suauianis nata est, quamquam colocynthis potiùs quam aloë dicenda est; huius siquidem amarities seruat corpora, illius verò corrumpit.

Verax tamen est, dum refert, præter hæc à Ferdinando litteris significata, Delfinum Nuntium scripsisse^f, Seldium, egregium Iurisperitum, magnum Cæsarum Cancellarium, conatum fuisse illi persuadere, omittendas esse voces illas, *vniuersalis Ecclesiæ*, ne molesta litigia suscitarentur, & ne Cæsar alijque Principes ad expromendam in hoc mentem suam traherentur; atque in hanc sententiam cum ipso Nuntio Cæsarem postea locutum fuisse^g. Quare fieri cœpit, Theologicas Tridenti controuersias non per verba componi posse, sed per silentium, quod sæpè sicut umbra, quamuis in se nihil sit, optimum est vt alijs bene sit.

^f Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 18. Martij 1563.

^g Litteræ Legatorum ad Borromæum 18. Martij 1563.

CAPVT

Historia
Concilij Tridentini
S. III.
IV.
V.